

[2]Molenbiotoopwacht

Het verdwijnen van molens begon in de eerste dertig jaar van de twintigste eeuw langzaam de aandacht te trekken. Men probeerde de molens die er nog waren van de ondergang te redden. De Hollandsche Molen werd opgericht en vanaf de jaren zestig werden molens als rijksmonument beschermd. Het volgende probleem was het stilstaan van vele molens, omdat er steeds minder (beroeps)molenaars waren. Toen eenmaal de opleiding tot molenaar was opgezet en de nieuwe molenaars steeds meer molens lieten draaien, kon de aandacht langzaam gaan naar de omstandigheden waaronder ze draaiden.

Toen Evert Smit, een groot voorvechter van het molenbehoud, in de Kalverpolder vogels aan het kijken was, trok hij de vergelijking tussen de vogels in hun biotoop en de molens in hun omgeving. Het woord 'molenbiotoop' is zo ontstaan. Nadat het Evert Smit en vele medestrijders na een jarenlange strijd in 1970 was gelukt de gemeente Zaandam te beletten de Kalverpolder vol te bouwen en zo de biotoop van zes molens van de Zaanse Schans te redden, ontstond binnen Het Gilde van Vrijwillige Molenaars het idee van de Molenbiotoopwacht. Deze wacht werd gebaseerd rond het feit dat alle bestemmingsplannen moesten worden aangekondigd in de *Staatscourant*. Smit abonneerde zich daarop en verzamelde zo de berichten waarbij een molenbiotoop in het gedrang kwam. Er was een groot aantal 'biotoopwachters', meestal molenaars, in den lande die elk hun eigen 'rayon' hadden. Wekelijks stuurde Evert Smit de betreffende uitgeknipte berichten per post naar de juiste biotoopwachter, die dan zelf ten strijde trok om te proberen de plannen te stoppen of aangepast te krijgen. Ze probeerden contacten te leggen met gemeente- en polderbesturen of particulieren, en schreven bezwaarschriften als dat nodig was, liefst met steun en adhesie van plaatselijke bewoners en molen- of milieuorganisaties. Ook De Hollandsche Molen en Monumentenzorg verleenden vaak hun steun. Er stond in bijna elke *Brief aan de Leden* en later in de *Gildebrief* een lijst van alle biotoopwachters en de rayons waar nog mensen gezocht werden.

Het eerste artikel dat over de molenbiotoop werd geschreven, verscheen juni 1973 in het blad *Heemschut*. Hierin schetst Smit de situatie in de jaren zeventig. De grootste dreiging van de biotoop waren toen de vele bouwplannen die ter uitvoering werden gebracht. Hij vergeleek een molen die 'is uitgespaard in een parkje', omringd door hoge bebouwing met 'een walvis in een goudvissenkom, een leeuw in een konijnenhok...' Ook roerde hij de tweede dreiging aan. Opgroeiend hout, ofwel de bomen en de struiken om een molen heen. Hij wees erop dat men altijd aannam dat bomenbeheerders, samen met molenbeschermers, landschapsverfraaiers zijn die elkaar niet bijten. Dat dat niet zo was, bewezen de vele conflicten die ontstonden als een molenaar de vele bomen die de windvang beletten weg wilde hebben. Waar volgens hem de molenwereld op wachtte, was een landelijk aanvaarde richtlijn. Aan deze objectieve maatstaf zouden de bestemmingsplannen dan moeten worden aangepast. Toen de overheid geen poging deed om dit te reguleren, besloot het Gilde samen met De Hollandsche Molen zelf een richtlijn op te stellen, waarvan ze hoopten dat de plannenmakers zich eraan zouden houden. Hiertoe werd in 1977 een werkgroep Molenbiotoop gevormd, waarvan Gildevoorzitter Hans de Nie de voorzitter werd. De werkgroep wilde 'door een landelijke enquête te houden nagaan welke molens door ingroeiing worden bedreigd en hoever dat kwaad reeds is geschied'. Zodra dit onderzoek was afgerond, trachtte men een uniforme landelijke richtlijn samen te stellen. 'Voor het verkrijgen van de enquêtegegevens vragen wij binnenkort de medewerking van de biotoopwachters. Immers zij weten als geen ander de problemen van de molens in hun rayon.'

In augustus 1982 brachten ze het rapport *De Inrichting van de Omgeving van Molens* uit. Dit rapport werd zo belangrijk voor de vrijwillige molenaars geacht en in het bijzonder de biotoopwachters onder hen, dat tot toezending aan alle Gildeleden werd besloten. Het jaar daarop

verscheen *Informatie* xviii, geschreven door Hans de Nie, getiteld *Richtlijnen voor de biotoopwachter*. Het was een soort gebruiksaanwijzing op basis van het rapport aan de hand waarvan elke vrijwillige molenaar 'een bedreiging van de biotoop van molens kan inperken'. In 1984 veranderde de aanpak. Het zwaartepunt werd verlegd naar De Hollandsche Molen. Die vereniging nam de verantwoordelijkheid voor de Biotoopwacht op zich. Er werd een coördinatiegroep in het leven geroepen die bestond uit de twee voorzitters van de molenvereniging en het Gilde, twee stafleden van De Hollandsche Molen, namelijk de directeur A. J. de Koning en stafmedewerker Gerbrand de Vries, de hoofdbiotoopwachter Evert Smit en een juridisch deskundige. Per regio of provincie zouden één of meer biotoopwachters als steunpunt in de organisatie gaan fungeren, als tussenpersoon tussen de biotoopwachters aan de basis en de coördinatiegroep aan de top van de organisatie. Het kantoor van De Hollandsche Molen in Amsterdam ging als centrale meldkamer functioneren. Gerbrand de Vries behandelde daar in eerste instantie de biotoopaangelegenheden. In de praktijk bleef Evert Smit de *Staatscourant* doorploegen en coördineerde Gerbrand de Vries de biotoopwachters. Een lijst met biotoopwachters en de vacatures bleef in de *Gildebrief* gepubliceerd worden.

Vanaf dat moment nam de bemoeienis van het Gilde met de Biotoopwacht af. Er bleef wel steeds een bestuurslid verantwoordelijk voor het biotoopbeleid. Tijdens het 'Jaar van de Molenbiotoop' in 1995, besloot Het Gilde van Vrijwillige Molenaars een prijs in te stellen voor de persoon of instelling die zich op buitengewone wijze verdienstelijk heeft gemaakt op het gebied van de bescherming van een molenbiotoop. Deze prijs werd, toen Evert Smit in 1999 overleed, naar hem genoemd.

In 2013 stelde het bestuur voor, na consultatie van de opleidingsraad, om het onderwerp biotoop geen prioriteit meer te geven in haar werkzaamheden. Dit besluit werd goedgekeurd op de ledenvergadering van het jaar daarop. Biotoopzaken worden goed waargenomen door De Hollandsche Molen, vond men. In de opleiding van de molenaars bleef wel aandacht voor de biotoop. Molenaars blijven de 'ogen en oren' die aantasting van de biotoop waarnemen en kunnen doorgeven aan de eigenaar.

[2]De Biotoopprijs

Het jaar 1995 werd uitgeroepen tot Jaar van de Molenbiotoop. De Hollandsche Molen zette in samenwerking met het Gilde een enorme campagne op, die de aandacht moest vestigen op 'Ruimte voor Molens'. T-shirts, folders en een poster moesten de molenbiotoop onder de aandacht brengen. Met name beleidsmakers hoopte men zo te bereiken. Op de folder prijkte een foto van molen De Eendracht te Alkmaar. Deze ronde stenen watermolen is totaal ingesloten door huizen en bomen en kan nauwelijks nog draaien door de beperkte windvang. Waren vroeger brand, sloop en verwaarlozing de grootste bedreiging voor onze molens, nu is het de bedreiging van de vrije windvang. Evert Smit, een voorvechter, misschien wel de uitvinder, van het beschermen van de molenbiotoop, zei ooit: 'Biotoopwachters, schrik op tijd en wordt boos, daar zullen de molens wel bij varen'. Het Gilde van Vrijwillige Molenaars heeft in dit kader een jaarlijkse prijs ingesteld. Zo wordt in plaats van het vaak negatieve verhaal, nu eens het positieve beloond. De Biotoopprijs wordt uitgereikt aan een instantie of persoon die zich heeft onderscheiden door goed biotoopbeleid.

1995 # Op voorspraak van de werkgroep molenbiotoop heeft het bestuur de eerste Biotoopprijs toegekend aan de gemeente Geldermalsen. Bij de aanleg van een woonwijk heeft de gemeente rekening gehouden met de biotoop van molen De Bouwing. De prijs, de eerste lesbrief *De Korenmolen* voor alle leerlingen in groep 7 en 8 in deze plaats, is aan burgemeester van Schaijk van Geldermalsen overhandigd. Tevens ontving de gemeente een door Gerrit Pouw vervaardigde pentekening van de molen. Overigens werd in 2000 bekend dat er in Geldermalsen een bouwplan

was ingediend voor een gezinsvervangend tehuis met een nokhoogte van 9 meter. Hiermee werd de toegestane bebouwingshoogte in het gebied bij molen De Bouwing met 4 meter overschreden. 'De prijs terugvragen kan niet maar de gemeente er aan herinneren wel', was de reactie van het Gilde.

1996 # De Biotoopprijs gaat naar de gemeente Domburg op voorspraak van Oscar Huiskamp, Gildebestuurder, afdeling Zeeland. Gildebestuurslid Gerbrand de Vries licht de situatie ter plaatse toe:

'Vanaf 1986 is er overleg geweest over de biotoop bij molen Weltevreden, hetgeen resultaat heeft gehad. Een bos in de nabijheid van de molen is gekapt en honderd meter rond de molen is vrij van bebouwing gehouden. In plaats van het geplande bedrijventerrein is er nu een parkeerterrein met laagblijvende beplanting bij de molen gekomen. Het voornemen bestaat om het verdere geboomte in de omgeving aan te passen om zo het functioneren van de molen veilig te stellen. Het bestuur vindt dat Domburg hierdoor in aanmerking komt voor de biotoopprijs.'

Ook Johan Hoefkens, de molenaar, juichte de toekenning van de prijs aan de gemeente Domburg toe. Hij wees erop dat de uitreiking nog dat jaar diende te geschieden; met ingang van 1 januari 1997 zou de gemeente Domburg namelijk opgaan in de gemeente Veere. Daarom werd op 18 december 1996 de prijs uitgereikt door de toenmalige voorzitter Dick Jan Braaij, samen met bestuurslid Gerbrand de Vries. Burgemeester A.W. Hietkamp ontving een aantal molenboeken en een leerkracht van basisschool De Golfslag kreeg de splinternieuwe lesbrief over de korenmolen voor groep 7 en 8. Johan Hoefkens werd een plaquette voor molen Weltevreden in het vooruitzicht gesteld, die vanwege de snelheid waarmee deze bijeenkomst moest worden georganiseerd, nog niet klaar was.

1997 # Gerbrand de Vries stopt eind dit jaar bij De Hollandsche Molen. Ter gelegenheid hiervan ontvangt hij uit handen van zijn voorganger Evert Smit de biotoopprijs tijdens de algemene ledenvergadering in het jubileumjaar van het Gilde. In een uitgebreide motivatie schetst de heer Smit de molengeschiedenis van de heer De Vries en geeft hij aan wat de verdiensten van Gerbrand voor de molenbiotoop zijn geweest. Hij was de eerste molenaar die de inmiddels bekende knipsels uit de *Staatscourant* kreeg toegestuurd en kan om die reden als eerste biotoopwachter worden aangemerkt. De belangstelling voor de biotoopkwesitie kreeg vaste vorm bij de herbouw van molen De Kat, waarbij de Vries zich liet kennen als een strijder voor het behoud van de molenbiotoop. Het resultaat was dat de poldermolen in Uitgeest als eerste een molenbeschermingszone kreeg. De Vries' inzet bleef niet onopgemerkt: Het resulteerde in een aanstelling bij De Hollandsche Molen waar hij als stafmedewerker werd belast met de landelijke coördinatie van de Biotoopwacht. In die hoedanigheid is hij bij vele bezwaarprocedures betrokken geweest, waarvan een aantal tot aan de Raad van State toe. Na deze enthousiaste woorden van de heer Smit overhandigde de voorzitter de Biotoopprijs 1997, die naast een oorkonde uit een aantal boeken bestaat. Boeken over een andere hobby van Gerbrand: het orgel en de orgelmuziek.

1998 # Evert Smit blijkt ernstig ziek en het Gildebestuur besluit de Biotoopprijs naar hem te vernoemen. Dus gaat de Evert Smit Biotoopprijs 1998 naar de gemeente Almelo voor de verbetering van de windvang van de korenmolen De Hoop. Tijdens de voorbereiding van de restauratie van molen de Hoop, die uiteindelijk vanaf 1994 plaatsvond, werd sterk overwogen de molen te verplaatsen. De buurtbewoners wilden de molen echter behouden. Het resultaat was dat deze werd gerestaureerd, het zicht vanaf de straat op de molen ook werd verbeterd (hinderlijke bebouwing en aangeplante bomen werden weggehaald) en de molen thans in en door zijn omgeving wordt gekoesterd. Met een biotoopcijfer van (zeker) 4 van 5 heeft deze stadsmolen een goede biotoop en een hoge belevingswaarde en daarmee een verzekerde toekomst. Op 26 april 1999 werd

uiteindelijk de prijs overhandigd aan vertegenwoordigers van de gemeente Almelo. Aanwezig waren de plaatselijke pers en omroep, Stichting De Overijsselse Molen, Stichting Windkorenmolen De Hoop Almelo en de molenaars. Het Gildebestuur was met drie man aanwezig en voorzitter Gerard Sturkenboom reikte de prijs, een geldbedrag en een fraaie oorkonde, uit aan de burgemeester. Deze speelde het geld direct door naar de beherende stichting, die er al een bestemming voor had, een bijdrage voor de aanleg van een nieuwe lichtinstallatie. De ingelijste oorkonde wilde de burgemeester zelf meenemen voor in het gemeentehuis.

2000 # De Stichting tot Instandhouding van Molens in de Alblasserwaard en de Vijfheerenlanden (simav), de Vereniging Hâneker en de Stichting Uitvoering Landschapsplan Alblasserwaard-Vijfheerenlanden (sulav) kregen de Evert Smit Biotoopprijs als waardering voor hun gezamenlijke inspanning voor het behoud en de verbetering van de molenbiotoop. De simav en Vereniging Hâneker hebben in 1999 een biotooprapport uitgegeven dat nog een vervolg zou krijgen. De grote verdienste was dat de aanbevelingen voor biotoopverbetering ook daadwerkelijk werden uitgevoerd bij alle molens in het gebied. De kandidaten waren zeer vereerd met de nominatie en men wilde de presentatie van het tweede rapport laten samenvallen met de uitreiking van de Biotoopprijs. Toen duidelijk was geworden dat het tweede rapport werd uitgegeven door de Vereniging Hâneker in samenwerking met de sulav en niet de simav, waren er dus feitelijk drie kandidaten. Om niemand tekort te doen, heeft het bestuur besloten een gezamenlijke prijs van 2000 gulden aan de drie instanties toe te kennen. Dit mede omdat de prijs in 1999 niet was uitgereikt. Het geld zou gebruikt worden voor de inrichting van een tentoonstelling over de molenbiotoop. Op 19 december vond de uitreiking plaats, die samenviel met de presentatie van het tweede rapport, in het J.U. Smitgemaal te Kinderdijk.

2001 # De Evert Smit Biotoopprijs ging in dit jaar naar het gemeentebestuur van Stein voor de enorme biotoopverbetering bij de standerdmolen van Urmond. De gemeente wordt hiermee geprezen vanwege de herinrichting van het molenpark in Urmond rond de molen. Volgens de molenaars komt die reconstructie ten goede aan de instandhouding van de standerdmolen, die draaiende wordt gehouden door een vrijwillig molenaar. Hier heeft de betrokken ambtenaar de buurt bij het proces meegekregen, wat tot de grote verbetering leidde. Overigens is de molen in 2014 overgegaan naar de Stichting het Limburgs Landschap.

2002 # Rien van Schaijk, vrijwillig molenaar op de Haensmolen bij Grou, werd, toen hij nog vrijwillig molenaar in Zoetermeer was, geconfronteerd met de verbreding van rijksweg a4. Daar diende hij, op grond van de biotoop een protest tegen in. Vergeefs, want de verbreding ging door. Toen hij later naar Friesland verhuisde, kwam hij terecht in een gebied met zeer veel open landschap. Maar de provincie Friesland, Friese gemeenten en It Fryske Gea, de Friese zusterorganisatie van Natuurmonumenten, hadden allerlei plannen die de biotoop van de molens van Stichting Poldermolens De Lege Midden zeer zouden verslechteren. Rien had door zijn eerdere strijd daartegen al veel ervaring opgedaan met procedures, en dit bracht hem ertoe opnieuw de strijd aan te binden met ontwikkelingen die haaks staan op een gezonde molenbiotoop. Er was een plan van It Fryske Gea om rietlanden te laten verruigen tot moerasbos. Uiteraard zouden de struiken en bomen die daar groeien veel hoger opschieten dan het riet, met alle consequenties voor molenbiotopen die dat met zich meebrengt. Rien is daartegen in het geweer gekomen, juist omdat hij, evenals het Gilde, vond dat het open Friese landschap intact moet blijven zoals het is. Hij toont in de praktijk aan dat beleidsmakers niet om molenaars en hun belangen heen kunnen. Zijn werk is een goed voorbeeld van volharding en deskundigheid. Dat is de reden dat Rien op 14 december 2002 uit handen van Gerard Sturkenboom, voorzitter van het Gilde, de Evert Smit Biotoopprijs 2002 mocht ontvangen. De prijs bestond uit een oorkonde en een bedrag van 500 euro.

2003 # De vrijwillige molenaars van molen De Valk nomineerden de gemeente Montfoort voor de toekenning van de Evert Smit Biotoopprijs. De gemeente heeft zich ingezet voor een acceptabele bouwhoogte van de supermarkt die naast molen De Valk is gelegen. Ook is er een behoorlijk aantal windvangers gekapt. Na regelmatig overleg met de vrijwillige molenaars en stichting Molen de Valk besloot de gemeente bomen te rooien en het dak van de supermarkt naast de molen aan te passen aan de molenbiotoop. Verder zijn er besprekingen geweest over de inrichting van het ruimtelijk groen om de supermarkt en over de inrichting van een braakliggend perceel bij de molen. Er waren plannen om eventueel de vvv of de oudheidkamer naar de molen te verplaatsen. De gemeente hoopte zo een belangrijke bijdrage aan het toeristische imago van de molen te kunnen leveren. Bovendien zou een dergelijke ontwikkeling het economische draagvlak van de molen verbeteren, waardoor er meer geld beschikbaar zou kunnen komen voor onderhoud en biotoop. Op 28 november 2003 werd de prijs uitgereikt aan burgemeester Jansen van Montfoort door de toenmalige voorzitter van het Gilde Hein Steinz.

2004 # Het bestuur van het Gilde reikte de Evert Smit Biotoopprijs uit aan het Hoogheemraadschap van de Krimpenerwaard. Deze organisatie kreeg de prijs voor de wijze waarop zij de biotoop van de molen van de polder Beneden-Haastrecht heeft veiliggesteld. Het was waarschijnlijk uniek dat een waterschap nog op deze manier van haar bevoegdheden gebruik maakte en zich daarmee in feite een hoop ellende op de hals haalde met vele kwade omwonenden. Toch heeft men dat beleid zelfs doorgezet tot aan de Raad van State toe. De uitspraak van dit hoogste rechtscollege in deze kwestie is uiteraard heel belangrijk in de jurisprudentie.

2005 # De Evert Smit Biotoopprijs ging naar Houthandel Holten bv in Deurne. Dit bedrijf verdiende de prijs, omdat het bij de modernisering rekening hield met een molen. De houthandel is oorspronkelijk ontstaan uit Holtens Molen. Deze windkoren- en oliemolen werd namelijk in 1909 uitgebreid met een houtzagerij. De molen, die na jarenlange stilstand en onttakeling in 1998 weer gerestaureerd was, kon niet op alle windrichtingen draaien vanwege de vlak ernaast gelegen loodsen. De oude loodsen zijn gesloopt en bij de bouw van de nieuwe loods is bij hoogte en afstand heel duidelijk rekening gehouden met de molen. Verder is ook een grote rij populieren gekapt. De molen kon dus weer op alle windrichtingen draaien. Vandaar dat het Gildebestuur op 13 januari 2006 naar Deurne reisde. Voorzitter Hein Steinz reikte de prijs aan de voet van de belt uit aan de familie Van Calis. De prijs bestaat uit een prachtige oorkonde, gemaakt van een oude foto van Holtens Molen en een geldbedrag van 450 euro. Dit bedrag is door de houthandel meteen geschonken aan Stichting Holtens Molen, de eigenaar van de molen, voor de herbouw van de houtzagerij.

2006 # 'Dit soort momenten zijn de prettige momenten voor bestuurders.' Zo begon de voorzitter van het Gilde, Hein Steinz, zijn toespraak bij de uitreiking op 15 december 2006 van de Evert Smit Biotoopprijs. Het Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier en de Provinciale Molencommissie Noord-Holland ontvingen deze prijs voor hun grote inzet bij de biotoopprojecten rond de Sluismolen in Koedijk en molen De Viaan in Alkmaar. Gezamenlijk hebben zij door deze projecten de vrije windvang van deze molens sterk verbeterd. Het was dit jaar moeilijk om uit drie kandidaten de winnaar van de prijs te kiezen. Uiteindelijk werd besloten om de prijs aan twee kandidaten uit te reiken vanwege de nauwe samenwerking voor hetzelfde doel. De derde kandidaat werd beloond met de Biotooppluim. In hun dankwoorden benadrukten beide winnaars hoe belangrijk goed overleg met instanties en omwonenden is. Op deze wijze kwam in december 2005 het project Sluismolen in Koedijk gereed. De gezamenlijke arbeid van het Hoogheemraadschap, Landschap Noord-Holland, Steunpunt Cultureel Erfgoed Noord-Holland en de provincie heeft dus geloond. Ter ondersteuning van het project ontwikkelde de Provinciale Molencommissie een

rapport *Molenbiotoopinventarisatie Noord-Holland*, dat na afsluiting van het project gereed kwam. Het project krijgt ook een opvolger. Molen De Viaan vlak in de buurt is de volgende. Mevrouw de Vries, de dijkgraaf van het Hoogheemraadschap had een 'biotoopcadeautje'. In haar waterschap was een oude traditie opgepakt. In de keur, de regelgeving van het waterschap, is weer een bepaling opgenomen voor wat vroeger het recht op windvang heette. Zowel de inventarisatie als de keur zijn voorbeelden die navolging verdienen door andere provincies en waterschappen.

De Biotooppluim is uitgereikt op 24 november aan wethouder Van Oosten van de gemeente Zutphen. Deze pluim was voor de grote inzet voor het biotoopplan rond molen Nooit Gedacht in Warnsveld. De gemeente Zutphen heeft een plan uitgevoerd, waarbij bomen gekapt zijn en laagstamsorten teruggeplaatst. Hierdoor is de vrije windvang van deze molen sterk verbeterd. De gemeente Zutphen omarmde een burgerinitiatief dat een plan voor kap- en herplanting had ingediend, en heeft het plan gestalte gegeven. Het plan is in fasen uitgevoerd. In totaal zijn er 72 bomen zijn gekapt en zijn er 111 passende bomen en struiken voor in de plaats gekomen. Het gaat onder andere om oude appelrassen en mispels, die ook als ze groot zijn onder de stellinghoogte van 8 meter blijven.

2007 # De Gemeente IJsselstein ontving de Evert Smit Biotoopprijs voor haar grote inzet bij de biotoopprojecten rond molen De Windotter. In de voorgaande jaren was het Molenplantsoen opgeknapt. De hoge kastanjabomen zijn verplaatst naar een nieuwbouwwijk en de rest van het groen is flink gesnoeid. Daarnaast zijn er laagblijvende struiken geplant. Ook stelde men een molenbeschermingszone in, zodat ook in de toekomst het belang van de molen niet kan worden vergeten. Wanneer men op de stelling staat, blijkt hoe aantrekkelijk de biotoop is. Voor het gebied tussen vier woontorens in zuidwestelijke richting en de molen hebben projectontwikkelaars die mogelijkheden zagen langs de sneltramlijn bot gevangen bij de gemeente. Aan de overkant van de vroegere stadsgracht is een stadspark met in plaats van hoog opgroeiende bomen een kersenboomgaard gepland. Wie verder op de stelling rondloopt merkt dat rondom de bebouwing onder de stellinghoogte blijft, de kerktoren uitgezonderd. Ook dit is gemeentelijk beleid.

Bij de vorige uitreiking van de naar haar man genoemde biotoopprijs moest mevrouw Uschi Smit - Misch verstek laten gaan. Haar dochter trouwde op die dag. Nu was ze wel aanwezig. Met zoon, dochter en schoonzoon. Molenaar Maarten Dolman herinnerde haar eraan dat ze elkaar al twintig jaar kenden. In die tijd werd de molen gerestaureerd en liet Evert Smit de nodige sporen na in het belang van de biotoop bij de bestuurders in IJsselstein, en dit heeft geholpen. Mevrouw Smit ontving uit handen van Maarten Dolman het boek *Gang is Alles*. In haar reactie memoreerde mevrouw Smit het ontstaan van het woord molenbiotoop. Tijdens een locatiebezoek raakte haar man in gesprek met een hartstochtelijke vogelaar. Deze deed hem uitvoerig uit de doeken hoe slecht het ging met de biotoop voor de vogels. Eigenlijk is het met de molens niet anders gesteld, antwoordde haar man, en zo is het woord molenbiotoop ontstaan. Tegen natuurliefhebbers die in het begin wel eens bezwaar maakten tegen het woord molenbiotoop zei Evert Smit altijd: 'Biotoop betekent levensplaats of levensruimte. Molens zijn levende werktuigen, levende monumenten, die hebben ook levensruimte nodig, net als vogels.'

2008 # De Evert Smit Biotoopprijs 2008 werd op 23 januari 2009 in Usselo uitgereikt aan Stichting Wissink's Møl. Zij had zich de afgelopen twintig jaar enorm ingezet om de biotoop van Wissink's Møl te verbeteren. Uiteindelijk resulteerde dit in de kap van ruim veertig bomen in de directe omgeving van deze standerdmolen. Daarnaast hebben de contacten met Gemeente Enschede geleid tot de ontwikkeling van een molenbeschermingszone. Hiermee wordt de vrije windvang en de

zichtbaarheid van de Wissink's Møl ook in de toekomst beschermd. Welke inspanningen er voor een goede biotoop nodig zijn, blijkt uit de ongeveer twintig jaar die de stichting hiermee bezig is geweest. Duidelijk bleek dat het ontbreken van de plicht bij de overheid om een molenbeschermingszone in te stellen tot jarenlange procedures voor het behoud van de molens en tot dalend enthousiasme bij vrijwillige molenaars leidt. En zonder deze enthousiastelingen en enthousiaste stichtingen draaien molens nu eenmaal niet.

2009 # Op 5 februari 2010 werd de Evert Smit Biotoopprijs 2009 uitgereikt aan Hans Dobbe in Wageningen. Hij kreeg de prijs voor zijn inzet, vasthoudendheid en inspanningen voor het behoud van een goede biotoop van korenmolen De Vlijt in Wageningen. Een en ander heeft geresulteerd in aanpassing van bouwplannen en het zeker stellen van het bedrijf van deze ambachtelijke korenmolenaar. Vanaf 2006 stortte Hans Dobbe zich op het behoud van de molenbiotoop van 'zijn' molen, waarvan de gemeente eigenaar is en waarmee hij zijn brood verdient. Dat resulteerde uiteindelijk in april 2009 in resultaten. Gelukkig nam de projectontwikkelaar die het allemaal te lang vond duren zelf het initiatief om te praten en tot een oplossing te komen. Dat leidde tot een vaststellingsovereenkomst waarin alle partijen zich konden vinden. Vicevoorzitter van het Gilde Frans Tullemans hield de toespraak kort en noemde Hans Dobbe een voorbeeld dat duidelijk maakt dat je ook als persoon iets kunt doen. Biotoop is niet vanzelfsprekend. Zeker niet in stedelijk gebied en een stedelijke omgeving. Daar zijn het dan misschien niet de bomen, maar de bedreigingen zijn niet minder.

2010 # De Evert Smit Biotoopprijs is toegekend aan gemeente Cuijk, vanwege de inzet voor verbetering van de molenbiotoop van de korenmolen Jan van Cuijk. Molenaar Stefan Willems heeft de gemeente voorgedragen voor deze prijs. Theun Vellinga, voorzitter van het Gilde in 2010, vertelde dat het toekennen van de prijs voor dat jaar geen enkel probleem had opgeleverd bij het bestuur. Integendeel, men was onder de indruk van de wijze waarop de gemeente in samenspraak met de stichting Vrienden van de Jan van Cuijk tot oplossingen was gekomen. Naast een prachtige oorkonde mocht wethouder Stoffels een cheque van 500 euro in ontvangst nemen. Deze stelde dit bedrag direct beschikbaar aan de molen. De molen Jan van Cuijk vormt een karakteristiek herkenningspunt in het landschap en is voor Cuijk van grote cultuurhistorische waarde. Een goede molenbiotoop maakt het mogelijk dat de molen regelmatig in bedrijf is, waardoor minder groot onderhoud nodig is. Molenaar Stefan Willems en gemeente Cuijk hebben afgelopen winter een plan opgesteld om de molen meer windvang te geven. Een aantal bomen in de directe omgeving zijn gekapt of gesnoeid, waardoor de wind aan- en afvoer is verbeterd.

2012 # Nadat er geen geschikte kandidaat was in 2011, ging in 2012 de Evert Smit- biotoopprijs naar de Stichting Schermer Molens en Landschap Noord-Holland voor het herstellen van de molenbiotoop van de strijkmolens (boezemmolens met een geringe opvoerhoogte) bij Rustenburg. De biotoop van deze molens was zeer slecht door bomen, struiken en kleine bebouwing die in de loop der tijd rondom de molens zijn ontstaan. Na een grondige voorbereiding, gestart in 2006, werd het project volledig afgerond en geopend in september 2011. De degelijke wijze waarop de voorbereiding van het verbeteringsproject van start is gegaan en de nauwe betrokkenheid van omwonenden, agrariërs, de Stichting Schermer Molens en Landschap Noord-Holland hebben het bestuur overtuigd van de nominatie. Tijdens de bijeenkomst van de vrijwillige molenaars van de Stichting Schermer Molens op vrijdag 29 november 2013 ontving Fred van Zon als voorzitter van de Stichting Schermer Molens de prijs uit handen van Tom Kreuning, bestuurslid van Het Gilde van Vrijwillige Molenaars.

2014 # Voor dit jaar ontving het hoofdbestuur van het Gilde vier kandidaten. Uiteindelijk heeft het hoofdbestuur hieruit de winnaar gekozen. Dat is Hans de Mars geworden. Hans heeft onderzoek verricht naar de watermolenlandschappen rond enkele Limburgse watermolens. Hij heeft daarmee een belangrijke bijdrage geleverd aan de kennis van de biotoop voor watermolens. Waterschappen lijken nu de wijsheid in pacht te hebben en krijgen met dit onderzoek en landelijke bekendheid daarvan wat meer deskundig tegengas.

Op de algemene leden vergadering van het Gilde in april is de prijs uitgereikt. De prijs, een geldbedrag van 500 euro, wordt door Hans besteed aan de Frankenhofmolen (ook wel aangeduid als Volmolen) bij Vaals-Holset, welke eigendom is van het Limburgs Landschap. Deze stichting heeft zich de afgelopen jaren ingespannen om deze watermolenruïne weer helemaal tiptop te restaureren inclusief haar naaste omgeving.

2019 # Voor het eerst sinds vijf jaar werd in 2019 weer een Biotoopprijs uitgereikt. Rond de molen van Roggel zijn erg veel bomen gekapt. Een rij grote eiken op het zuidwesten achter het huis van de overbuurman is weggehaald en ook een compleet bos met eiken in de tuin van de burens aan de noordoostkant. Het bos kon verdwijnen dankzij de medewerking van het ikl Limburg (Instandhouding Kleine Landschapselementen). Deze organisatie leverde vervangende fruitbomen en een beukenhaag. Dit bleek een goede prikkel te zijn voor de burens om de bomen weg te laten halen. Het is verder een hele strijd geweest, omdat ambtenaren vonden dat het een bos was met een verplichting om het te herplanten. Door tussenkomst van de wethouder en de gedeputeerde is het uiteindelijk gelukt de bomen te rooien zonder herplantplicht. Dit alles is vooral te danken aan Hans van Zoggel, bestuurslid van Molenstichting Leudal. Jan van Woezik, molenaar van de molen van Roggel, zegt hierover: 'Ik had nooit durven dromen, dat die eiken die er al bijna veertig jaar staan nog ooit weg zouden gaan. Ik heb ze zien planten, maar er eigenlijk nooit iets van durven zeggen. Toen ik dat zei tegen Hans, is hij er meteen op afgestapt en heeft het zoals gezegd geregeld.' Het Gildebestuur heeft daarom besloten om de Evert Smit Biotoopprijs 2019 uit te reiken aan Hans van Zoggel. Tijdens de Algemene Ledenvergadering kon Hans helaas niet aanwezig zijn en is de oorkonde door Jan van Woezik in ontvangst genomen. De bijbehorende geldprijs wordt door Hans van Zoggel ter beschikking gesteld aan de molen.

2022# De prijs is in 2022 uitgereikt aan Riet Meijer, mede-eigenaar en bewoonster van de Hooidonkse Watermolen (vanaf 1997). Zij is lid van het adviesorgaan van de Molenstichting Noord-Brabant. Daarin vertegenwoordigt zij met name de belangen van de monumentale watermolens in de provincie Noord-Brabant. Met een enorme gedrevenheid is zij pleitbezorger voor de landschappelijke waarde van de watermolens. Op het gebied van watermolenlandschappen is Riet in de loop van de jaren een autoriteit geworden waar je niet aan voorbij kunt gaan.